

A Szerzői Jogi Szakértő Testület szakvéleményei

A szakvélemény címe: **Belsőépítészeti terv felhasználása, átdolgozása**

Ügyszám:

SZJSZT – 15/11.

A szakvélemény szövege

A bíróság által feltett kérdések:

I.

8.P.26.390/2009/24. sorszám alatti alperesi kérdések

M. Kft – I. rendű és T. L. – II. rendű alperes részéről:

I.1. A felperes alkotása a szerzői jogi alkotás szintjét eléri-e, ha feltételezzük, hogy az alperes által rajzolt motívumok, ötletek, rajzok kerültek felhasználásra? Ebben az esetben felfedezhető-e olyan további különbség, amely a felperesi munkát szerzői jogi védelem alá helyezi?

I.2. A felperes által készített és a perben becsatolt L. C. belsőépítészeti terv elnevezésű dokumentációja elegendő adatot, információt tartalmaz-e ahhoz, hogy ez alapján a belsőépítészeti tevékenység elvégezhető legyen?

I.3. A felperesi tervben látható motívumok egyeznek-e az alperes által beadott rajzokban feltüntetett motívumokkal, és ezek egyértelműen a szecessziós stílus irányathoz tartozó motívumok-e?

I.4. A szakértő a felperes által F/4 alatt becsatolt belsőépítészeti terv minden oldalán feltüntetett rajzot vizsgáljon meg, és hasonlítsa össze a megvalósult tényleges állapottal. A szakértő nyilatkozzon részleteiben, hogy a felperesi rajzban szereplő álmennyezet, galéria, falnézet, a bárpult, fali italszekrény, a pult előlnézete, a kovácsoltvas korlát, falburkolat, a padterv, a csillárterv, a szociális blokkok padlókiosztása, csempekiosztása, a függönyterv, a galériák falnézetei, illetve a székek mennyiben kerültek ténylegesen felhasználásra?

II.

8.P.26.390/2009/25. kérdések

II.1. Állapítsa meg a szakértő, hogy a keresetlevél mellékletét képező F/4. alatti belsőépítészeti terv szerzői jogi védelem alatt álló műnek tekinthető-e vagy sem.

II.2. Amennyiben a belsőépítészeti tervek önálló, egyéni, eredeti alkotásnak minősülnek, a szakértő peranyag alapján következtessen arra, hogy a tervek felhasználása valószínűsíthetően megtörtént-e vagy sem a L. K. belsőépítészeti kialakításakor.

II.3. Amennyiben a tervek felhasználásának valószínűsége csak részben következtethető, ennek arányát is jelölje meg.

II.4. Amennyiben az F/4. alatti tervek felhasználásának valószínűsége nem állapítható meg, a szakértő, figyelemmel az alperes által csatolt iratanyagra (amelyek között a 15. sorszám alatti irat nemcsak a II. rendű alperes vázlatait, hanem egyéb anyagokat is tartalmaz, és a 8. sorszám alatti alperesi irat tartalmazza az építkezéssel kapcsolatos engedélyezett dokumentációkat, illetőleg azok egy részét), állapítsa meg, hogy a belsőépítészeti kialakítás az engedélyezett

tervdokumentáció alapján történt meg, vagy pedig a II. rendű alperes előadása szerint az ő általa tervezett részletek alapján.

Előljáróban

(Belső)építészeti mű, mint védett tárgy

Gyakran merül fel az a kérdés, hogy mit is véd a szerzői jog: a tervet vagy az épületet?

Elvi síkon nézve azt mondhatjuk, hogy rossz a kérdés feltevése. A szerzői jog ugyanis mindig az azonosíthatóan kifejtett eredeti „gondolatszövedéket” védi (Boytha), tehát egy elvont gondolati valóságot – ami megvalósulhat többféle formában. Ahogyan az „irodalmi mű” megjelenhet könyvben, folyóiratban, szöveges fájlban vagy éppen hangfelvételen (hangos könyvben); a „zenemű” megjelenhet élő elhangzásban, kottában vagy hangfelvételen; úgy az építészet területén a „terv” és az „épület” sem lehet más, mint az „építészeti mű” két megjelenési formája.

A védett tárgy tehát a „(belső)építészeti alkotás”, és annak egyik rögzített formája a terv, a másik pedig a kivitelezett „késztermék”: épület, berendezés.

Természetesen könnyebb ezt a különbséget olyan műveknél értelmezni, amelyek az átlagember gondolataiban is képesek anyagi hordozótól függetlenül „reprodukálódni” – ilyen az imént említett zene és irodalom –, de az elv azonos módon értelmezhető az olyan „anyaghoz kötött” szerzői esetében is, mint a fotóművészeti vagy építészeti alkotások. Ha egy zenemű összes kottáját és felvételét megsemmisítik, azzal nem semmisül meg maga az alkotás – mindaddig, amíg legalább egy ember gondolataiban megtalálható. Ugyanez a kijelentés minden, szerzői jog által érintett művészeti ág esetén érvényes, így az építészet és belsőépítészet területén is.

Ezt a gondolatot próbálja körülírni az SZJSZT-15/10. sz. szakvéleménye is, amikor úgy fogalmaz: *„Az építészeti alkotás, mint alkotás fogalma kettős jellegű, beletartozik a terv és a megvalósult épület is.”*

Eltérés a terv és a kivitelezett változat között

Az építészet területén, és így a belsőépítészet világában is természetes jelenség, hogy a tervező által elkészített tervektől a megvalósítás során eltérnek.

Ezek a változások részben a kivitelezés során kiderülő tények miatti szükségszerű változások – ilyen lehet például, amikor egy épület átalakítása, felújítása, berendezése során olyan elfedett elemeket fedeznek fel, amik a tervezés idején még nem voltak ismertek, vagy ha például bizonyos anyag a kivitelezés idején nem kapható.

A változások másik része korántsem ilyen ártatlan. Van, amikor a kivitelezés során olcsóbb anyagokat építenek be, esetleg rossz minőségű szakmunkát vesznek igénybe, és olyan is van, amikor a megrendelő menetközben meggondolja magát, és emiatt tér el a tervektől.

Rendes körülmények között a tervező munkája ezért nem ér véget a terv elkészítésével, hanem a kivitelezés folyamatába is bevonják, hogy az alkotás lényegét érintő változtatásokat vele is egyeztessék.

Mivel (nemcsak az építészet területén) a kivitelezés időszaka folyamatosan magában foglalja a megrendelő és tervező/szerző közötti konfliktus lehetőségét, erre a problémára a szerzői jogi törvény (1999. évi LXXVI tv., Sztj.) rendelkezései is kitérnek.

„Sztj. 50. § Ha a szerző a mű felhasználásához hozzájárult, a felhasználáshoz elengedhetetlen vagy nyilvánvalóan szükséges, a mű lényegét nem érintő változtatásokat köteles végrehajtani. Ha e kötelezettségének nem tesz eleget, vagy nem tud eleget tenni, a felhasználó a változtatásokat hozzájárulása nélkül is végrehajthatja.”

Az elkészült belsőépítészeti tervek megvalósítása során is ez a rendelkezés irányadó.

Az eljáró tanács szakvéleménye

Ad. I.

I.1. A felperes alkotása a szerzői jogi alkotás szintjét eléri-e, ha feltételezzük, hogy az alperes által rajzolt motívumok, ötletek, rajzok kerültek felhasználásra? Ebben az esetben felfedezhető-e olyan további különbség, amely a felperesi munkát szerzői jogi védelem alá helyezi?

A felperes által F/4 alatt benyújtott belsőépítészeti terv a művészettörténetben ismert, szecessziós motívumokra épül fel, a régi korabeli kávéházi térképzéseket, fellelhető mintákat figyelembe véve. A terv ezeket a helyszíni adottságaihoz igazítva, azokat egyéni elképzelésekkel kiegészítve egységes eredeti alkotást hoz létre.

I.2. A felperes által készített és a perben becsatolt L. C. belsőépítészeti terv elnevezésű dokumentációja elegendő adatot, információt tartalmaz-e ahhoz, hogy ez alapján a belsőépítészeti tevékenység elvégezhető legyen?

A felperesi belsőépítészeti terv alapjaiban elegendőt – egységes, határozott megoldási javaslatokat – tartalmaz a kivitelezéshez. Mint a bevezetőben említettük, a kivitelezés során azonban mindig felmerülnek előre nem látható problémák, amelyek által szükségessé tett változtatások rendes esetben a módosított terveken kerülnek kidolgozásra.

I.3. A felperesi tervben látható motívumok egyeznek-e az alperes által beadott rajzokban feltüntetett motívumokkal, és ezek egyértelműen a szecessziós stílus irányathoz tartozó motívumok-e?

A felperesi tervben látható motívumok egyértelműen szecessziós motívumok, melyek az alperesi ötletvázlatokhoz hasonlóak, de a felperesi tervben azok a helyszíni méretekhez igazítottak, méretrendjük, arányaik korrekten kerültek meghatározásra.

I.4. A szakértő a felperes által F/4 alatt becsatolt belsőépítészeti terv minden oldalán feltüntetett rajzot vizsgáljon meg, és hasonlítsa össze a megvalósult tényleges állapottal. A szakértő nyilatkozzon részleteiben, hogy a felperesi rajzban szereplő álmennyezet, galéria, falnézet, a bárpult, fali italszekrény, a pult elölnézete, a kovácsoltvas korlát, falburkolat, a padterv, a csillárterv, a szociális blokkok padlókiosztása, csempekiosztása, a függönyterv, a galériák falnézetei, illetve a székek mennyiben kerültek ténylegesen felhasználásra?

A Tervlapok szerint:

Földszint tervezett állapot

- baloldali pad tükörképben készült
- ablakos fallal szembeni pad nem készült el
- pult más elrendezésű
- étellift csak baloldalon
- jobboldali galéria másként lett kialakítva

Mennyezetterv

- terv szerint készült: osztások, lámpahelyek, liliom motívum, körbefutó, a szellőzést szolgáló résbefűvők

Padló terv

- a minta az elrendezés, a bordeaur nagymértékben megegyezik, a liliom szirmai a felperesi terven befelé ívelnek, míg a megvalósult padlóburkolaton kifelé.

Galéria I. belsőépítészeti terv

- falburkolat terv szerint, de a kiosztása megváltozott
- nem készült el az ablakos fallal szembeni falon a két magas falburkolati elem – helyette két falfülke – Ady relikviák
- korlát terv szerint
- a lépcsőt takaró fal másként készült el, felső falburkolati sáv elmaradt
- más falikarok készültek, más helyre

Galéria I. álmennyezetterv

- nagymértékben megegyező

Galéria II. belsőépítészeti terv

- alaprajzi kialakítása egyáltalán nem így készült, a felhasznált anyagok, motívumok megegyezők a tervével.
- falikarok mások
- lépcsőkoriát motívumrendszere, anyaga megegyező

Galéria II. álmennyezetterv

- alaprajzi kialakítás más, ezért a mennyezet is más, de a motívumok, anyagok megegyeznek a tervvel

Falnézet kiterített rajz

- nyílászárók változtak
- falburkolat megegyező a tervvel a legapróbb részletekig
- falikarok mások
- jelzett anyagok megegyeznek

Fali italszekrény felülnézet

- teljesen más megoldás készült el

Fali italszekrény előlnézet

- teljesen más megoldás készült

Pult elől- és felülnézet

- pulthomlokfelület teljesen a terv szerint készült, különbség a vitrinek és felépítmények elhelyezése
- motívumok, ornamentikák, „L” betű azonos a terven szereplőkkel
- jelzett faanyag megegyező, munkalap és könyöklő más anyaggal készült

Asztal kovácsoltvas lábakkal

- teljesen más készült

Falburkolat

- nem készült el

Paraván

- nem készült el

Kovácsoltvas korlátterv

- a terven szereplő motívumokkal kialakítással készült el.

Falburkolat (alcsony)

- a tervvel megegyező kivittel készült

Beltéri ajtók

- terv szerint készült, csak a felső párkány nélkül

Pad terv

- tervtől eltérően készült el

Csillár, mennyezeti lámpa és falikar terv

- tervtől eltérően készült el

Szociális blokkok terve

- kialakítása mind alaprajzi elrendezésében, mind anyagok, design tekintetében nem a terv szerint készült

Függöny terv

- tervtől teljes mértékben eltérően készült el

Galériák falnézetei

- korlát terv szerint
- falburkolat terv szerint
- felső faborítás ornamentikával terv szerint
- képek nem terv szerint
- falikarok nem terv szerint

Székek

- utángyártott Thonet szék, mind a terven, mind a valóságban
- a terven nem szerepelnek a réz ráhúzott lábazatok

Mennyezeti liliom

- teljesen hasonló a megvalósulttal, a rajztechnikai elemektől függetlenül

Ad. II.

II.1. Állapítsa meg a szakértő, hogy a keresetlevél mellékletét képező F/4. alatti belsőépítészeti terv szerzői jogi védelem alatt álló műnek tekinthető-e vagy sem.

A hivatkozott F/4. alatt benyújtott „L. C. belsőépítészeti terv” című dokumentáció a szecesszió néhány jellegzetes motívumát, az eredeti fotókat, illetve korabeli egyéb kávézók motívumrendszerét felhasználva, saját, egyedi elképzelésekkel kiegészítve, a helyszíni adottságokat figyelembe véve egységes, egyéni-eredeti, szerzői jogvédelem alatt álló alkotásnak minősül.

II.2. Amennyiben a belsőépítészeti tervek önálló, egyéni, eredeti alkotásnak minősülnek, a szakértő peranyag alapján következtessen arra, hogy a tervek felhasználása valószínűsíthetően megtörtént-e vagy sem az L. K. belsőépítészeti kialakításakor.

Az eljáró tanács álláspontja szerint nagymértékben valószínűsíthető, hogy a tervek nagyobb része felhasználásra került a kivitelezés során.

II.3. Amennyiben a tervek felhasználásának valószínűsége csak részben következtethető, ennek arányát is jelölje meg.

Egyértelműen a tervben szereplő módon és anyagokkal kerültek kivitelezésre azok a fontos elemek, amelyek a tér kialakítása szempontjából jelentőséggel bírnak: falburkolatok: alacsony és magas, rátét elemek, rovátkolt minták, ornamentális futó-sorok, pult homlok elemek, korlátok. A mennyezet az eredeti motívum (gipsztagozatok és virágminta) felhasználásával került továbbgondolásra, kivitele a légbefúvó és elszívók elhelyezésével is a tervet követi. A padlóburkolat kialakítása, a virágmotívum ugyancsak a tervek szerint készült, még ha a szirmok enyhén más hajlásúak is.

Vannak emellett világos eltérések is: egyáltalán nem a terv szerint készült a függönyözés és a lámpák kialakítása, az asztalok lábszerkezete és a pad kivitele. Ugyancsak nem a benyújtott tervanyag alapján készült a galéria II. kialakítása.

Megítélésünk szerint egyértelműen megállapítható, hogy a kivitelezés során felhasználták a felperesi tervet, de azt átdolgozták. Az átvétel mértéke véleményünk szerint 60 %-ban állapítható meg. A módosítások egyértelműen túlmutatnak az Szjt. 50.§ szerinti, „mű lényegét nem érintő” változásokon, ezért a felperesi mű megvalósításán (Szjt. 18.§ - „többszörözés”) túl megtörtént annak átdolgozása is. (Szjt. 19.§).

Budapest, 2011. szeptember 30.

Dr. Vékás Gusztáv
a tanács elnöke

dr. Tóth Péter Benjamin
a tanács előadó tagja

O. Ecker Judit
a tanács szavazó tagja